

TRAJNICE POZIMI

Zima je čas počitka in mirovanja narave. Je čas, ko si rastline nabirajo življenjskih moči za rast v naslednjem letu. Kaj se v tem letnem času dogaja s trajnicami? Besedilo in fotografije: **Bernarda Strgar - Satler**

Večina trajnic pozno jeseni ali pozimi izgubi svoje nadzemne dele. Pri nekaterih trajnicah se listi, stebila in ostanki cvetov enostavno kar razgradijo, pri drugih pa se posušijo in kot suhi ostanejo lepi še celo zimo. Seveda če jih jeseni ne porežemo. V preteklosti smo

grede s trajnicami jeseni popolnoma »pospravili«. To pomeni, da smo postrigli vse nadzemne dele trajnic ne glede na to, ali bi lahko v svoji posušeni obliki krasili vrt tudi v poznojesenskem in zimskem času. Vrt oziroma grede so ostale počiščene, a prazne in puste. Še po-

sebnost prazno so izgledale, če v okolici ni bilo posajenega nobenega drevesa ali grmovnice.

Lepota ni le v cvetu

Dandanes pa smo se vrt pozimi že naučili gledati z drugačnimi očmi – naučili smo se, da niso le sami cvetovi tisto, zaradi česar gojimo in sadimo trajnice ter druge rastline. V celinskem podnebju večjega dela Slovenije je november tisti mesec, ko drevesa in grmovnice odvržejo svoje liste, nadzemni deli trajnic pa se začnejo sušiti in propadati. Tako »gola« ostane narava do aprila oziroma maja, ko rastline ponovno bujno odženejo. Vendar je to zelo dolgo obdobje, predolgo, da se ne bi vprašali po rastlinah, ki so lepe tudi v tem času. Pri pozimi zanimivih drevesih in grmovnicah lahko opazujemo lepo lubje, speče brste in habitus, pri nekaterih trajnicah pa posušene dele, na katerih se nabirata ivje in sneg. Poznamo tudi trajnice, kot so telohi, ter nekatera drevesa in grmovnice, kot je nepozebnik, ki cvetijo tudi pozimi, vendar je teh v našem podnebju zelo malo. Zato bi bilo škoda, da bi jeseni porezali vse nadzemne dele trajnic, saj

1 Posušeni cvetovi hermelike v snegu

2 Sneg še poudari vzorec na poganjkih homulice.

3 Zima na matičnih nasadih v vrtnariji

bomo tako prikrajšani za prenekatero zimsko posebnost.

Trajnice, zanimive tudi pozimi

Poleg trajnic, katerih nadzemni deli se jeseni lepo posušijo in jih bomo opisali kasneje, so pozimi lepe tudi nekatere zimzelene trajnice. Začnimo z okrasnimi travami. Med šaši, *Carex*, poznamo kar nekaj vrst oz. sort, ki svoje liste ohranijo skozi vse leto. *Carex hachijonensis* 'Evergold' je nizka trava, ki se odlikuje po svojih progastih, zeleno-belo-rumenih listih. Malo višje rastoči šaš, ki zraste do 40 cm visoko, je *C. morrowii* 'Variegata'. Njegovi temnozeleni listi imajo belo obrobo. Še višje zraste previsni šaš, *C. pendula*, saj doseže tudi do 100 cm višine in ima zelene liste. Zimzelenih trav spomladi ne režemo, temveč selektivno odstranimo le poškodovane in pozeble liste. Poleg šašev je zimzelena tudi siva ovčja bilnica, *Festuca glauca*, ki se odlikuje po svojih ozkih listih, ki so srebrnomodre barve. Pod drevesi lepo uspeva vednozeleno travo *Luzula nivea* – snežnobela bekica –, ki ima zelene liste, ki so po robu porasli z belimi resami. Zanje so značilna bela klasasta socvetja.

Poleg okrasnih trav so zimzelene tudi nekatere druge trajnice. Po svojih listih se odlikujejo trajnice iz rodu *Heuchera*, ognjeni dež, iskrivka. Te postajajo v zadnjih letih izjemno popularne, saj so žlahtnitelji uspeli vzgojiti lepo število novih sort, ki imajo različne odtenke rdečih, zelenih in celo rumenih listov ter jih veliko uporabljamo tudi v jesensko-zimskih nasadih za okenska korita. Lepe, vednozeleno liste imajo tudi za senco značilne trajnice, kot so *Pachysandra terminalis*, debelačka ali izander, *Vinca minor*, mali zimzelen, *Ophiopogon planiscapus* 'Nigrescens', črnolistna kačja brada, *Liriope muscari*, šmarna hrušica, in nekatere praproti, kot sta *Phyllitis scolopendrium*, jelenov jezik, in *Blechnum spicant*, rebrnjača.

Tudi bergenija, *Bergenia cordifolia*, ki smo jo bolje spoznali v marčevski številki revije Moj mali svet, je vednozeleno trajnica z velikimi zelenimi listi, ki jih zimski mraz obarva rdeče. Za večino teh trajnic je značilno, da jih gojimo predvsem zaradi njihovih listov, manj pomembni so cvetovi.

Suhi zimski okras

Ene izmed najlepših trajnic pozimi so vsekakor okrasne trave. Posebno atraktivni so veliki posušeni šopi tistih večjih trav, kot so kitajski trstikovec s sortami, *Miscanthus sinensis*. Pri travah je priporočljivo, da šope jeseni nekoliko povežemo, da jih težek sneg ne bi polomil. Poleg trav so lepe tudi hermeličke, *Sedum spectabile* ali *Sedum telephium* s sortami. Posušijo se ploščata socvetja in stebela. Ko smo pri jeseni cvetočih trajnicah, ne moremo iti mimo japonskih anemon, *Anemone japonica*. Tem se posušeni cvetovi razprejo in iz njih pogleda puh, ki spominja na bombaž oziroma kosme vate, kar izgleda posebej lepo. Tudi nizke jesenske astre, *Aster dumosus*, imajo lepa semena. Za privabljanje ptičev, ki z veseljem zobajo semena, so nenadomestljive rudbekije, *Rudbeckia fulgida*, in ameriški slamnik, *Echinacea purpurea*. Lepa so tudi posušena metličasta socvetja vrtnih kresnic, *Astilbe sp.*, ki so lahko vir za marsikateri zimski šopek. Še kakšna druga trajnica bi se našla, ki je zanimiva tudi jeseni in pozimi. Pomladi, ko začnejo trajnice odganjati, pa vse posušene dele porežemo, da bomo naredili prostor novi rasti. Torej jeseni ne režemo kar vseh trajnic. Pustimo tiste, ki so ohranile lepe nadzemne dele, četudi so suhi in na prvi pogled brezbarvni. Naj še enkrat poudarimo, da lepota trajnic in tudi drugih rastlin ni samo v njihovih cvetovih. Naučimo se opazovati rastline skozi čas in njihove spremembe, saj je ravno ritmi letnih časov eden izmed največjih čarov v naravi.

PRAKTIČEN NASVET

☀ Za zaščito pred mrazom prekrijemo tla s suhim listjem, ki ga po potrebi obtežimo s smrekovimi vejami, da ga veter preveč ne odpihne. Nad listje pa lahko damo tudi star kompost in to vse skupaj na pomlad previdno vkopljemo na zemljo, ki jo bomo tako vsestransko obogatili.

☀ Zima je tudi čas, v katerem lahko premislimo, katere trajnice še manjkajo na našem vrtu in kaj smo v pretekli sezoni napačno posadili. Prav bi bilo, da bi prelistali kakšno strokovno knjigo ali revijo, kjer si bomo lahko nabrali nekaj teoretičnega znanja in dobili še kakšno idejo. O rastlinah je poleg barve cvetov in časa cvetenja, kakor smo videli, treba vedeti še marsikaj drugega. Npr. to, na kakšnem rastišču rastejo, kakšni sta končna višina in širina ter v kolikšnem času ju rastline dosežejo. Vedeti je tudi treba, kakšna tla potrebujejo; tla, ki so s hranili bogata, ali je bolj primerna manj hranilna prst? Potem kolikšna je sadilna razdalja med posameznimi trajnicami in še marsikaj drugega.

ALI JO POZNAMO?

Scutellaria incana

Slovensko ime: čeladnica

Leg: sonce, polsenca

Višina: do 70 cm

Barva cvetov: svetlomodra

Čas cvetenja: julij–september

Gostota sajenja (št. rastlin/m²): 8–12

Posebnosti: čeladnica je manj poznana trajnica, ki se odlikuje po svetlomodrih cvetovih in lepo obarvanih listih jeseni. Sadimo jo na vrtno gredo. Lepo pride do izraza v družbi bolj barvitih trajnic, saj je odlična spremljevalna trajnica. Uspeva v nekoliko vlažnih tleh, bogatih s hranili. Je nezahtevna in prezimno trdna.